

En uredd folkehelsepolitikk

LHL (Landsforeningen for hjerte- og lungesyke) er en medlemsbasert, ideell og helhetlig helseorganisasjon med nærmere 54 000 medlemmer og 250 lokallag. Vi organiserer pasienter innen hjerte-, kar- og lungesykdom, hjerneslag, allergi og deres pårørende. Gjennom forskning, politisk påvirkning, folkeopplysning, profesjonell behandling og tett oppfølging har LHL siden 1943 bidratt til å gi folk et bedre liv. Våre innspill til ny folkehelsemelding følger i denne tradisjonen.

En politikk med konkrete tiltak

LHL mener folkehelsepolitikken må gjennomsyre alle politikkområder, og være en del av all statlig og kommunal planlegging. Kunnskapen om effektive folkehelseiltak er godt dokumentert, men de politiske vedtakene og bevilgningene følger ikke opp det vi vet fungerer.

LHL mener Norge trenger en folkehelsepolitikk som kanskje koster noe på kort sikt, både politisk og økonomisk, men som på lang sikt gir folk bedre liv og store samfunnsøkonomiske gevinster. Vi trenger en ny folkehelsemelding som tar strukturelle grep og som kommer med konkrete tiltak for å gjøre folks livskvalitet bedre og for å redusere risikofaktorene for tidlig død. LHL vil oppfordre regjeringen til å sørge for at konkrete tiltak ikke er noe man snakker om i opposisjon, for så å ikke gjennomføre i posisjon.

Sosial ulikhet i helse

LHL representerer pasienter som i stor grad er et utslag av sosial ulikhet, og der sykdomsbyrden innen hjerte- og karsykdommer, hjerneslag og lungesykdom ofte følger av en livsstil som er tett koblet til den enkeltes økonomi. Vi vet det er en lineær sammenheng mellom sosioøkonomisk status og helse, der litt høyere status gir litt bedre helse. Skal vi lykkes med å øke folks livskvalitet er utjevning av disse forskjellene helt avgjørende. I samfunn med mindre ulikhet er det ofte større grad av felleskap, tilhørighet og tillit - både mellom institusjoner og mennesker, i tillegg til bedre helse og livskvalitet. Derfor må arbeidet mot sosiale ulikhet være den viktigste rettesnoren i regjeringens nye folkehelsemelding.

I tillegg til å foreslå tiltak med direkte effekt på helsen, vil LHL også oppfordre regjeringen til å føre en politikk som sørger for et inkluderende arbeidsliv og jobbe for et skatte- og avgiftssystem som utjevner sosiale forskjeller. Vi ønsker oss også en satsing på tiltak innen barnehager og skole som skaper sosial mobilitet.

God folkehelse avgjørende for økonomisk bærekraft

LHL mener en storsatsing på folkehelse er avgjørende for å trygge bærekraften i fremtidens helsetjenester. I Norge får vi stadig flere eldre, og med alder følger også økt sykdomsbyrde. I årene fremover vil stadig flere pasienter i Norge få livsstilssykdommer, og dermed oppleve at egen livskvalitet blir redusert. Kostnadene for samfunnet vil øke, og vi vet at presset på arbeidskraft i helsetjenesten allerede er prekær. Skal vi i fremtiden opprettholde kvaliteten og kapasiteten pasientene i dag møter, er vi avhengig av at vi gjennomfører tiltak som reduserer risikofaktorene for ikke-smittsomme sykdommer i befolkningen.

Tidlig død kan forebygges

Norge har sluttet seg til WHO's mål for å bekjempe ikke-smittsomme sykdommer. Det globale målet er å redusere tidlige dødsfall (før 70 år) av ikke-smittsomme sykdommer med 25 prosent innen 2025 og 33 prosent innen 2030, sammenliknet med 2010. Dette er ambisiøse mål, som krever ambisiøse politiske grep.

Skal Norge lykkes med å redusere forekomsten av hjerte- og karsykdommer, lungesykdom og hjerneslag, så må vi ha tiltak som påvirker levevaner som røyking, fysisk aktivitet, kosthold og alkohol. Levevaner er ikke bare individuelle valg, men påvirkes i stor grad av de samfunnsmessige betingelsene.

Kosthold

Kostholdet er viktig både for å fremme god fysisk og psykisk helse, samt å forebygge sykdom. Et usunt kosthold er blant de viktigste risikofaktorene for sykdom og for tidlig død både i Norge og resten av verden. Et sunt og variert kosthold kan gi flere gode leveår, og gi samfunnsgevinster ved at vi lever lengre og har bedre helse. Det er også stor grad av samsvar mellom et kosthold som fremmer helse og et kosthold som er mer bærekraftig. Helsedirektoratet har beregnet at de mulige samfunnsgevinstene av at den norske befolkningen følger de norske kostrådene er totalt 154 milliarder årlig. I gjennomsnitt vil en endring fra et usunt kosthold til et kosthold som følger rådene beskrevet av Helsedirektoratet, gi to leveår ekstra.

LHL foreslår:

- At det gjennomføres en sunn skatteveksling som bidrar til å dreie forbruket vekk fra helseskadelige produkter som tobakk, alkohol og usunn mat og drikke over til sunne produkter og et mer bærekraftig kosthold.
- Å gjeninnføre en sukkeravgift med et klart folkehelseformål
- At regjeringen følger opp målet om å innføre gratis og sunn skolemat med konkrete bevilgninger og krav til kommunene.
- At barn skal bli bedre beskyttet mot markedsføring av usunne produkter i alle kanaler
- At det må sikres grunnleggende ernæringskompetanse for det helsefremmende og primærforebyggende arbeidet i kommunen
- At krav om sunn mat og drikke bør ligge inne som kriterier i offentlige anskaffelser.

Alkohol

Forskning viser at alkohol ikke har noen positiv effekt på hjertet og helsen. Tvert imot kan bruk medvirke til hjertelidelser som hjertesvikt, hjerneslag, høyt blodtrykk, hjertearytmi, kreft, skader og avhengighet etter lengre tids bruk. Alkoholbruk kan også være en negativ opplevelse for barn og familie. LHL mener myndighetene i et folkehelseperspektiv bør føre en restriktiv alkoholpolitikk.

LHL foreslår:

- At taxfree-ordningen avvikles
- At alkoholavgiftene øker mer enn pris- og lønnsvekst
- At alkohol merkes med innhold og helseadvarsler
- At kommunen må rullere salgs- og skjenkebevillinger minimum hvert fjerde år

Røyking

Alle skal vernes mot passiv røyking, og barns oppvekstsvilkår skal værerykfriske. Tallene viser at det fortsatt er langt frem til et tobakksfritt samfunn. Antall daglige røykere mellom 16 og 24 år er på 3 prosent. I tillegg røyker 9 prosent av og til. Fra 16 til 74 år er andelen røykere 18 prosent. Tas forbruk av snus med blir tallet over daglige brukere av tobakk vesentlig høyere. Årlig dør om lag 6300 personer i Norge av røyking, noe som utgjør om lag 16 prosent av alle dødsfall. Røyking øker risikoen for koronar hjertesykdom med opptil 4 ganger, dobler risikoen for hjerneslag og øker risikoen for å dø av KOLS med 12 til 13 ganger.

LHL foreslår:

- Et salgsforbud av tobakksprodukter for personer født etter 2010
- At tobakksavgiftene øker mer enn pris- og lønnsvekst
- At det innføres særavgifter på e-sigaretter og andre nye tobakks- og nikotinvarer.
- At tilbudet om gratis og lavterskel røykavvenning styrkes

Fysisk aktivitet:

Bare tre av ti voksne oppnår anbefalingene om fysisk aktivitet. Blant barn er situasjonen bedre, men aktiviteten synker raskt med alderen og allerede ved 15-årsalder er kun halvparten aktive nok. Det er et nasjonalt mål å øke andelen i befolkningen som oppfyller helsemessige anbefalinger om fysisk aktivitet med 10 prosentpoeng innen 2025 og 15 prosentpoeng innen 2030. Med ti minutter mer fysisk aktivitet hver dag, ville 19 prosent ekstra oppfylt anbefalingen. Skal dette lykkes må det iverksettes en rekke tiltak.

LHL foreslår:

- At regjeringens ambisjoner om fysisk aktivitet i skolen gjennomføres med øremerkede bevilgninger, krav til kommunene og midler til kompetanseheving i skolesektoren.
- At det stilles krav om at alle kommuner har en folkehelsekoordinator og frisklivssentral, som kan styrke det lokale arbeidet med kosthold, livsmestring og fysisk aktivitet.
- At statlige tilskuddsordninger/bevilgninger til gang- og sykkelveier og turstier styrkes
- At tilskuddsordninger til frivillige organisasjoner som bidrar til fysisk aktivitet styrkes

Forebyggende måling av kolesterol

Flertallet i den norske befolkningen kjenner ikke til, eller er ikke bevisst sine kolesterol eller blodtrykksverdier. Dette er bekymringsfullt fordi dette kan medføre alvorlige hjertelidelser i voksen alder og det er også en risikofaktor for hjerneslag. LHL mener at alle ungdommer skal teste sine verdier som en del av vaksineprogrammet når de avslutter videregående skole. Å vite sine verdier før voksenlivet starter, vil bidra til økt bevissthet om betydningen av en sunn livsstil videre, og kan i tillegg plukke opp arvelige risikofaktorer som bør behandles.

LHL foreslår:

- At alle ungdommer skal teste sine verdier som en del av vaksineprogrammet

Frode Jahren
generalsekretær

